

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2011-4-139 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 11-44/997-343
Karar Tarihi : 03.08.2011

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY,
Reşit GÜRPINAR, Prof. Dr. Metin TOPRAK

B. RAPORTÖRLER : Özgür BAL, Gülçin DERE

C. BAŞVURAN : Kaan BAŞUSTA
Büyük İstanbul Otogarı, Doğu Çarşısı, Orta Kat B:46
Bayrampaşa/İstanbul

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : OMV Petrol Ofisi A.Ş.
Eski Büyükdere Cad. No:33-37 34398 Maslak/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: Petrol Ofisi A.Ş. (POAŞ)'nin madeni yağlar konusunda İstanbul Otogarı'nda tek bir distribütör belirleyerek talebi bu distribütöre yönlendirdiği, ayrıca distribütörlerinin pasif satış yapmasını engellediği, satış fiyatı ve koşullarını belirlediği ve denetlediği, satış bölgelerine müdahale ettiği, bu suretle distribütörleri tahakküm altına alarak rekabeti engellediği iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Başvuruda; başvuru sahibinin İstanbul Otogarı'nda petrol ürünleri ticareti alanında faaliyet gösterdiği, İstanbul Otogarı'nın bulunduğu mevkiin Kırali Petrol adlı distribütörün bölgesinde yer aldığı, Otogar'daki talebin POAŞ tarafından bu firmaya yönlendirildiği, anılan şirketin distribütörlerinin pasif satış yapmasını yasakladığı ve onları tahakküm altına aldığı, Petrol Ofisi markalı madeni yağların satış ve alış fiyatları ile koşullarını belirlediği ve denetlediği, sabit fiyat belirlediği ve satış bölgesine müdahale ettiği, böylelikle distribütörler arasındaki POAŞ ürünlerine ilişkin rekabeti engellemek suretiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal ettiği iddia edilmektedir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 28.04.2011 tarih ve 3230 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 30.05.2011 tarih ve 2011-4-139/İ-11-360-EA sayılı İlk İnceleme Raporu, 09.06.2011 tarih ve 11-36 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, 4054 sayılı Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 15.07.2011 tarih ve 2011-4-139/ÖA-11-259.ÖB sayılı Önaraştırma Raporu 18.07.2011 tarih ve REK.0.08.00.00-110.02.02/330 sayılı Başkanlık Önergesi ile 11-44 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da; dosya konusu iddialara yönelik olarak POAŞ hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı görüşüne yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Dosya mevcudu bilgiler çerçevesinde, ilgili ürün pazarı “otomotiv madeni yağları pazarı” olarak tespit edilmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

İlgili ürün niteliğindeki madeni yağlar, sahip olunan dağıtım kanalları ve servisler aracılığıyla tüm Türkiye’ye satılmakta ve rekabet koşulları ülke genelinde homojen bir görünüm arz etmektedir. Bu nedenle, ilgili coğrafi pazar “Türkiye” olarak belirlenmiştir.

I.2. Yapılan Tespitler

I.2.1. POAŞ Yetkilileri ile Yapılan Görüşme

Raportörlerin şirket yetkilileri ile yaptıkları görüşmede, POAŞ’ın satış ve dağıtım sistemi hakkında bilgi alınmıştır. Buna göre, yetkililer tarafından, mevcut madeni yağ dağıtım kanallarının, distribütörler, istasyonlar ve doğrudan satış olarak ayrılabilmesi; doğrudan satış kanalları arasında kamu kuruluşlarının bulunduğu, bu kuruluşların ihale ile alım yaptığı (askeriye, belediye gibi), buna ilaveten, büyük sanayi kuruluşları, fabrikalar gibi teknik destek ve özel hizmet gerektiren alıcılarının da bulunduğu; fiyat stratejileri ile ilgili olarak doğrudan toplu satış yapılan sanayi kuruluşları gibi nihai tüketicilerde fiyatın çok daha düşük olduğu, ihalelerde de rekabetin çok fazla olduğu belirtilmiştir. Yetkililer, ayrıca, madeni yağlar pazarında POAŞ’ın 2010 yılı pazar payının yaklaşık %... olduğunu; satışlarının yaklaşık %...’ünün distribütörlere, %...’inin POAŞ istasyonlarına, geri kalanının ise büyük sanayi kuruluşları gibi doğrudan nihai tüketiciye yapıldığını ifade etmişlerdir.

Yetkililerce, ayrıca POAŞ’ın yaklaşık olarak 30 adet distribütörünün bulunduğu; bu distribütörlerin herhangi bir münhasırlıklarının bulunmadığı ve başka markaların ürünlerini de satabildikleri; distribütörler açısından coğrafi olarak bölgesel bir sınırlamanın da bulunmadığı ifade edilmiştir. Son olarak görüşmede yetkililer distribütörlerin diledikleri müşteriye satış yaptığını ve yapmasının gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir.

I.2.2. Yerinde İnceleme Sırasında POAŞ’tan Elde Edilen Belgeler

POAŞ’ta gerçekleştirilen yerinde incelemede, raportörlerce teşebbüse ait son dönem madeni yağ distribütörlük sözleşme örnekleri alınmıştır. Söz konusu sözleşmelerde, yukarıda yetkililerin ifade ettiği şekilde herhangi bir münhasırlık hükmü ile aktif satış yasağı veya bunlara yol açacak hükme rastlanmamıştır.

Yapılan yerinde incelemede, şikayet konusu pasif satışların yasaklandığını gösterir herhangi bir bilgi veya belgeye rastlanmamıştır. Mevcut distribütörlük sisteminde aktif satış yasağının da bulunmadığı ayrıca yetkililerce belirtilmiştir.

Öte yandan Petrol Ofisi markalı madeni yağların piyasadaki konumunun tespiti bakımından Nielsen şirketine ait Haziran 2011 tarihli piyasa araştırması incelenmiştir. Anılan araştırma verilerinden, Petrol Ofisi markalı madeni yağların marka bilinirliği bakımından Castrol, BP, Shell ve Mobil’den sonra beşinci sırada olduğu ve bu markanın ağır ticari araçlar grubunda daha fazla tercih edildiği anlaşılmaktadır.

1.2.3. POAŞ Tarafından Gönderilen Fatura Örnekleri

90 POAŞ'ın konuya ilişkin yazısı ve ekindeki toplam 60 adet fatura örneğinin incelenmesinden;

- Kartal-İstanbul'da faaliyet gösteren Dayıoğlu Petrol Ürünleri San. Dağ. Paz. ve Tic. Ltd. Şti.'nin 2010-2011 yılları arasında Ankara, Rize, Adapazarı, Trabzon, Siirt, Kocaeli, Gaziantep, Van, Malatya, Balıkesir ve Yalova illeri ile İstanbul ilinde Esenler, Bayrampaşa, Şişli, Etiler, Büyükçekmece, Merter, İkitelli, Bağcılar, Fatih, Pendik, Beykoz, Sultanbeyli ve Ümraniye bölgelerine satış yaptığı,

- Merkezi Bağcılar, Şubesi ise Başakşehir-İstanbul'da bulunan Kırali Otomotiv ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'nin 2010-2011 yılları arasında İstanbul ilinde Bağcılar, Tuzla, İçerenköy, Y.Dudullu, İkitelli, Topçular, Başakşehir, Çatalca, Çorlu ve Alibeyköy bölgelerine satış yaptığı,

100 - Merkezi Kadiri/Osmaniye'de, Şubesi ise Yüreğir/Adana'da bulunan Kuşcuoğlu Madeni Yağ. San. Tic. Ltd. Şti.'nin 2010-2011 yılları arasında Nevşehir, Mersin ve Tarsus'a satış yaptığı,

- Gaziantep'te bulunan Üç-El Madeni Yağ. ve Otomotiv Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.'nin 2010-2011 yılları arasında Osmaniye'ye satış yaptığı,

- Ankara'da bulunan Aslanlar Nakliyat Taahhüt Petrol Pazar ve Tic. Ltd. Şti.'nin 2010-2011 yılları arasında Kayseri'ye satış yaptığı,

- Kayseri'de bulunan Çavdarlar Petrol San. Tic. ve A.Ş.'nin 2010-2011 yılları arasında Ankara'ya satış yaptığı,

110 - Kastamonu'da bulunan Elif Motorlu Araçlar Petrol Ürünleri Oto Aksesuarları Nakliye Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.'nin 2010-2011 yılları arasında Ankara'ya satış yaptığı,

- Tekirdağ'da bulunan Oto Salih Petrol Ürünleri Otomotiv ve Gıda Mad. San. Tic. Ltd. Şti.'nin 2010-2011 yılları arasında İstanbul ilinde Bağcılar/Esenler, Bağcılar/Güneşli ve Beylikdüzü bölgelerine satış yaptığı,

anlaşılmıştır. Dolayısıyla POAŞ bayilerinin buldukları bölge dışına satış yapmakta oldukları neticesine varılmıştır.

120 Diğer taraftan, POAŞ tarafından Kurum'a gönderilen ve 2011 yılının Nisan-Temmuz ayları arasında en çok satılan 4 ürüne ait toplam 66 adet fatura örneğinin incelenmesinden, POAŞ bayileri tarafından, her bayi bazında aynı ürünün farklı müşterilere farklı fiyatlardan sunulmuş olduğu görülmektedir. Şöyle ki, POAŞ bayilerinden Dayıoğlu Petrol Ürünleri San. Dağ. Paz. ve Tic. Ltd. Şti., Kırali Otomotiv ve Petrol Ürünleri Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., Üç-El Madeni Yağ. ve Otomotiv Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti., Çavdarlar Petrol San. Tic. ve A.Ş. ile Aslanlar Nakliyat Taahhüt Petrol Pazar ve Tic. Ltd. Şti.'nin "Maximus Turbo Dizel S 15W/40", "Maximus Süper Dizel S 20W/50", "Hidrolik Fren Yağı DOT 3 20X1/2 LT KOLİ" ve "Maximus T. Dizel Extra 15W/40" markalı ürünleri, her ürün bazında farklı müşterilere farklı fiyatlardan satışa sunmuş oldukları anlaşılmaktadır.

1.3. Değerlendirme

Yukarıda yer verildiği üzere şikâyetin konusunu, POAŞ'ın distribütörlerinin pasif satışlarını kısıtladığı ve fiyatlarını belirlediği iddiası oluşturmaktadır. Yapılan yerinde

11-44/997-343

130 incelemede elde edilen POAŞ'ın hali hazırdaki 27 adet distribütörü ile imzalamış olduğu sözleşme örneklerinde, söz konusu dağıtıcıların aktif satışlarını kısıtlayıcı hükümler bulunmadığı gibi pasif satışlarını sınırlayan ifadelere de rastlanmamıştır. Nitekim şirket yetkilileri aktif satışlarını sınırlayan ve münhasırlık getiren uygulamalarının bulunmadığını ayrıca ifade etmişlerdir.

Diğer taraftan, elde edilen fatura örneklerinin incelenmesinden, gerek İstanbul ilinde gerekse diğer illerde bulunan dağıtıcıların kendilerinden görece uzak mesafelerde yer alan müşterilere satışlar yaptıkları ve bu satışların her ürün bazında farklı fiyatlardan gerçekleştirildiği de görülmektedir. Dolayısıyla mevcut fatura örnekleri doğrultusunda söz konusu dağıtıcıların buldukları bölge dışına ve serbestçe belirledikleri fiyatlardan satış gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır. Yapılan yerinde incelemelerde yukarıdaki tespitlerin aksini gösterir herhangi bir bilgi veya belgeye de rastlanmamıştır.

140 Yukarıda belirtildiği üzere, yapılan piyasa araştırmalarına göre Petrol Ofisi markalı madeni yağların bilinirlik ve kullanım bakımından diğer markalara göre nispeten alt sıralarda yer aldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, bilinirlik ve marka imajı bakımından alt sıralarda yer alan bir firmanın fiyat stratejisi bakımından piyasada rekabetçi bir tutum izlememesi neticesinde önemli oranda müşteri kaybedeceği söylenebilir. Bu doğrultuda Petrol Ofisi markalı bir madeni yağ konumundaki ürün için piyasadaki önemli rekabetçi unsurun fiyat olduğu ifade edilebilir. Bu çerçevede, rekabetçi fiyatlarla birlikte farklı bölgelerden gelebilecek taleplerin karşılanması için firmanın satışını artırmaya yönelik olacağı anlaşılmaktadır.

150 Belirtilen bilgi ve değerlendirmeler çerçevesinde, mevcut dosya bakımından POAŞ tarafından madeni yağ dağıtıcılarının pasif satışlarının kısıtlandığı ve fiyata ilişkin koşulların belirlendiğine ilişkin uygulamalara rastlanmadığından şikâyetin reddi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikâyetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.